

Ünite 8: Ekolojinin Sürdürülebilir Turizm İçin Önemi

Sürdürülebilir Turizm Kavramı ve Ekolojinin Önemi

Bir ülkenin turizme yönelik hareketlerinin olabilmesi için doğal, kültürel ve tarihi çevresinin varlığı büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, turizm ve çevre bir bütünün birbirinden ayrılmaz iki parçasıdır. Ancak, turizm faaliyetleri sırasında doğal kaynakların tüketilmesi ve hem doğal hem de sosyal çevreye verilen zararlar nedeni ile turistik aktivitelerin yoğun olduğu bölgelerin, zamanla turizm de dâhil olmak üzere hiçbir faaliyetin yapılamayacağı alanlar haline gelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Ekosistemleri korumaya yönelik tedbirlerin alınmadığı turizm faaliyetleri kısa süreli ekonomik kazanç dışında hiçbir şey kazandırmayacak hatta doğayı yok edecektir.

Genel anlamda *sürdürülebilirlik*, insanları yaşamlarının tüm evresinde etkisi altında bırakan maddi ve manevi bütün varlıkların kalıcı veya devamlılığının sağlanması durumudur. *Ekolojik sürdürülebilirlik*, dünya üzerindeki biyolojik kapasite ve biyolojik zenginliği oluşturan türlerle bunlara ait yaşam alanlarının devamlılığını sağlamaktır.

Sürdürülebilir kalkınma; doğal kaynakları tüketmeden, ekolojik dengeyi koruyarak, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamasına yetecek bir şekilde günümüz koşullarının geleceğe taşınmasını sağlayacak kalkınma programlarının tümünü içermektedir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı 1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (Brundtland Komisyonu) tarafından sunulan raporda “gelecek nesillerin kentli ihtiyaçlarını karşılamak olanaklarını tehlikeye atmadan günün neslinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi” olarak tamamlanmıştır.

Sürdürülebilir turizm; doğal, kültürel ve tarihî çevrenin bozulmadan korunması, ekosistemlerde gerçekleşen madde ve enerji döngülerinin sağlıklı bir şekilde devam ettirilmesi, biyolojik çeşitliliğin daimi olması ve tüm kaynaklardan gelecek kuşakların bugünkü koşullarda yararlanmasını hedefleyen kalkınma ve üretim şeklidir.

Sürdürülebilir turizm için gerekli ekolojik uygulamalara bazı örnekler:

- Turizm faaliyetlerinin gerçekleştirileceği alanların yaşam süresi ve taşıma kapasitelerinin iyi bir şekilde hesaplanması.
- Sürdürülebilir turistik tesislerin ekolojik (organik) ürünlerle yapılması ve dizayn edilmesi,
- Yeşil teknolojilerin (yenilebilir enerji, iklim değişikliğini azaltan uygulamalar, arıtma sistemleri, vb.) kullanılması,
- Ekosistem ve doğal kaynakları (orman, deniz, kıyı, dağ, step, vb.) koruyan projelerin üretilmesi ve gerçekleştirilmesi,
- Ekolojik risk yönetiminin (herhangi bir etkenin çevreyi ve canlıların sağlığını olumsuz etkileme ihtimalinin onaya konulması) uygulanması,
- Ekosistemlerin direncinin artırılmasına yönelik faaliyetlerin hayata geçirilmesi.
- Ekolojik planlama ile iklim değişikliği ve küresel ısınmayı azaltacak kalkınma politikalarının geliştirilmesi.
- Turizmin çevresel baskılarını azaltacak, çevreye duyarlı turizm ürünlerinin arttırılması,
- Turizm faaliyetlerinin etkisi altında olan hassas ve duyarlı koruma altına alınmış alanlarda (milli park, tabiat parkı, özel koruma alanları, vb.) gerekli bürün önlemlerin alınması.
- Ekoloji hakkında bilgi sahibi olmak, doğal alanlarda hobilerini yaşamak, farklı yerlerde farklı doğa parçaları ve kültürleri görmek isteyen turistlerin ilgi alanlarına uygun turizm fırsatlarının yaratılması.

- Devlet tarafından yürürlüğe giren ve yönetilen turizm alanlarındaki çevre ile ilgili turn yasal mevzuata uyulması ve yasaların sürekli izlenmesi
- Turizm faaliyetlerindeki ekonomik faydaların ekolojik bedellerinin hesaplanması.

Turizm Sektöründe Ekolojik Yaklaşımlar

Sürdürülebilir turizm ilkeleri içerisinde yönetilen ve sürekli izlenen turizm faaliyetleri çevre üzerinde olumlu etkiler yapabilmektedir. Bu olumlu katkılar; doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına katkıda bulunmak, turist ve yerli halkın çevre bilincini artırmak, alt yapı, atık toplama ve arıtma sistemleri ile çevre kirliliğini azaltmak, yaban hayatını korumak ve biyolojik çeşitliliğin tespit edilmesini ve sürekliliğini sağlamak şeklinde özetlenebilir.

Turizm ve çevrenin bir arada düşünüldüğü sürdürülebilir turizme dayalı yapılan planlama ve uygulamalara bağlı olarak çevre dostu faaliyetlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacı ile ulusal ve uluslararası ölçekte bazı sertifikasyon programları yürütülmektedir. Programların amaçlarına uygun tesis ve işletmeler farklı şekillerde ödüllendirilmektedir, sürdürülebilir turizme olan ilginin sürekli artmasına paralel olarak devlet kurum ve kuruluşları, turizm endüstrisi ve çeşitli örgütler tarafından, özellikle konaklama tesisleri, plajlar, marinalar ve turizm işletmelerinin çevre dostu uygulamalarına ilişkin olarak logolar ve sembollerle sertifikalandırılmaları mevcuttur. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- Mavi Bayrak
- Yunus, çıpa ve Çam
- Yeşil Otelcilik
- Eko Etiket (Yeşil Etiket)

Mavi Bayrak: 1987 yılında Avrupa Çevre Eğitim Vakfı tarafından “Mavi Bayrak Kampanyası” atlı altında başlatılan hareketin temel hedefi, yüzmeye amaçlı kullanılan deniz ve göllerin su kalitelerinin belli kriterlerin altına düşmeyecek şekilde yönetilmesi ve denetlenmesidir. Plaj ve marinalar için farklı kriterler olmasına rağmen temel kriterler olarak: yüzmeye amaçlı suların kalite açısından uygunluğu (yasal limit değerleri aşıp aşmaması), çevre ile ilgili eğitimlerin planlanması ve yerinde uygulanması, plajların düzenlenmesi ve kaza risklerine karşı güvenliliğinin sağlanması ve çevresel politikalar ışığında planlamaların, uygulamaların ve denetimlerin yapıldığı çevre yönetiminin sağlanması şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Yunus, çıpa ve çam: Ekolojik planlamalar dahilinde ekosistemlerin korunması, turizm işletmelerinde çevre bilincinin ve uygulamalarının artırılması amacı ile puanlama sistemine dayalı olarak Yunus, Çıpa ve Çam simgelerinin bulunduğu plaketler verilmektedir.

Çevre bilincini arttırmak, kontrol edebilmek ve çevreye olumlu katkılar yapabilmek adına bu kapsamda hareket eden marinalara çıpa simgesi, yatlara yunus simgesi ve turistik konaklama tesislerine çam simgesi verilmektedir.

Yeşil Otelcilik: Konaklama tesislerinin doğrudan doğayı korumaya yönelik uygulamalarını teşvik etmek ve bu uygulamaların sürekliliğini sağlamak amacı ile “Çevreye Duyarlı Konaklama Tesis Belgesi” ve “Yeşil Yıldız” simgeleri ile ödüllendirilmeleri T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Tatil veya şehir konaklama tesisleri için uygulanan bu programda, tesislerden talep edilen kriterleri sağlamaları istenmektedir.

Kriterlerden bazıları ana başlıklar olarak şu şekilde özetlenebilir:

- Çevre yönetimi uygulamaları ve bunları hayata geçirecek uzman personelin olması.
- Çevre eğitimi ve etkinliklerinin yapılması, personele belli periyotlarda çevre konusunda uygulama, tedbir, tasarruf ve eylem planları ile ilgili eğitim verilmesi,

- Çevreye duyarlılık konusunda, konukları uyarıcı olarak konaklama tesisi yatak odalarında ve ortak alanlarda yazılı, görsel ve işitsel aktivitelerin uygulanması,
- Doğal, tarihsel ve kültürel çevreyi koruyacak, biyolojik zenginliklere zarar vermeyecek, doğa ile uyumlu çevre düzenlemelerinin yapılması
- Ekolojik mimari tasarım ilkelerinin uygulanması.
- Verimliliğin artırılmasında su ve enerji etkin sistemlerin kullanılması.
- Sıvı, katı ve gaz formundaki atıkların azaltılması ve atık yönetiminin sağlanması,
- Çevre etiketli, doğaya zararı az olan ya da hiç olmayan, ekolojik deterjan, dezenfektan ve böcek öldürücü maddelerin kullanılması.
- Çevreye duyarlı teknik ve teknolojik sistemlerin kullanılması.

Eko Etiket (Yeşil Etiket): Yeşil etiket veya çevresel etiket adı da verilen eko etiketler, üzerinde bulunduğu ürünlerin çevre dostu olduğunu belirten sertifikalardır. Herhangi bir ürünün üretilmesi, tüketilmesi, tekrar kullanılması, geri dönüşümü ve ömrünü tamamlayıncaya kadar çevreye verdiği zararın diğer ürünlere göre daha az olduğunu gösteren çevreci etiketlere *eko etiket* adı verilmektedir.

Ekolojik Turizm Türleri

Ekoturizm, ekosistemleri korumayı, tarihi ve kültürel varlıklara duyarlı olmayı, toplumların refah düzeyini artırmayı, bugünün koşullarını geleceğe taşımayı hedefleyen, ekonomik, sosyal ve doğal çevre boyutlarının bir arada ele alındığı turizm şeklidir.

Dünya Turizm Örgütü, turizm faaliyetlerine yönelik uluslararası bir kuruluş olarak ekoturizmin amaçlarını şu şekilde özetlemektedir:

- Turizm aktivitelerinin olumsuz çevresel etkilerinin minimuma indirilmesi.
- Biyolojik zenginliklerin korunması,
- Doğal kaynak tüketiminin en aza indirgenmesi,
- Küçük işletmelerin küçük turist gruplarına yönelik faaliyetlerde bulunması.
- Yöre halkı ve turistlere çevre eğitiminin verilmesi.
- Yerel halkın sosyo-ekonomik refahının gözetilmesi,
- Doğal flora ile yaban hayatını koruyan ve sürdüren turizmin gerçekleştirilmesi.

Ekoturizm kavramını benimseyen ülkelerin uyması gereken temel ilkeler ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- Uygun ekolojik planlamalar yapmak,
- Çevreye uyumlu politikalar ve stratejiler geliştirmek ve uygulamak.
- Ekosistemleri koruyan kurallar koymak.
- Ekoturizme uygun ürünlerin tanıtımı ve pazarlamasını yapmak.
- Ekoturizmin olumlu ve olumsuz etkilerini izleyerek önlemler almak.

Antropojenik etkilerle tahrip olmayan ya da çok az tahrip olan ekosistemlerde küçük gruplar halinde gerçekleştirilen ekoturizm; yeşil turizm, alternatif turizm, doğa turizmi, kültürel turizm, sürdürülebilir turizm, macera turizmi, yabanıl turizm, korumacı turizm, vb. gibi kavramlarla birlikte kullanılmaktadır. İsimlerinin farklılık göstermesine rağmen, hini bu kavramların temelinde doğayı korumak ve yaşanılabilir bir çevrenin devamını sağlamak bulunmaktadır. Bu anlayış çerçevesinde, çevreye duyarlı ve doğal özelliklerini koruyan alanlara turistik amaçlarla seyahat eden kişilere ekoturist adı verilmektedir.

Türkiye’de ekoturizm faaliyetlerine verilebilecek bazı örnekleri şöyle sıralanabilir:

- Dağ Turizmi
- Mağara Turizmi
- Yayla Turizmi
- Termal Turizm
- İnanç Turizmi
- Kırsal Turizm
- Akarsu ve Göl Turizmi
- Doğa Yürüyüşü ve Atlı Doğa Yürüyüşü
- Botanik ve Yaban Hayatı Turizmi
- Av Turizmi
- Kuş Gözlemleme

